

İNOVASYON İÇİN ETKİLİ BİR YOL: KÜMELENME

Burcu BİLİR

Bir araya gelmek ve birlikte çalışmak, neredeyse her zaman ve her konuda verimli bir yöntemdir.

Bu nedenle hepimiz eğitim ya da iş hayatında bir küme, grup ya da ekip çalışması içerisinde bulunmuşuzdur.

Günümüzde ise bu tür çalışmaları sadece bizlerin değil, işletmelerin de kullandığını görüyoruz.

Bir grup içerisinde yer alan işletmeler, kendi güçlerinin yanında grubun gücünden de yararlanıyor.

Çünkü, hızla gelişen teknoloji ve ticaretin değişen kuralları işletmeleri de daha iyi, daha yenilikçi, daha verimli olmaya zorluyor.

Bu noktada en önemli sorun değişimi yönetebilmek.

Yeni trendleri takip eden, küresel düşünen işletmeler faaliyetlerini sürdürürken; çağın gerisinde kalan, vizyonu dar işletmeler piyasadan silinip gidiyor.

Değişimi yönetebilmek, rakiplerinin arasından sıyrılmak için de inovasyon yani yenilikçilik şart.

Son yıllarda inovasyon ve kümelenme terimlerini sıkça duyuyoruz.

- İnovasyon tüm sektörler için yönelik bir ifade iken,
- Kümelenme bir sektöre/alana odaklanıyor ve o sektördeki/alandaki inovasyon sisteminin verimli hale gelmesini hedefliyor.

Kümelenme sistemi

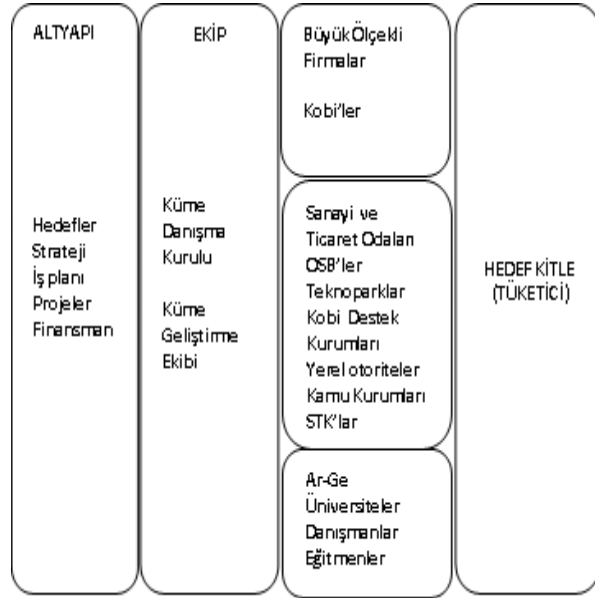
Kümelenme kavramı bilinenin aksine sadece aynı iş kolunda faaliyet gösteren firmaların aynı coğrafi bölgede yoğunlaşmasını ifade etmiyor.

Belirlenen sektörün “inovasyon sistemi”nin (İşletmeler, tedarikçiler, üniversiteler, araştırma kurumları, fon sağlayıcılar, kamu kurumları, STK’lar, müşteriler gibi) tanımlanması ve iyi işler hale getirilmesi üzerine yürütülen projeleri de içeriyor.

Kümelenme: Nerede ve Nasıl?

1990’lı yıllarda Porter tarafından ortaya atılan kümelenme çalışmalarının başta gelişmiş ülkeler olmak üzere dünya genelinde yaygın bir uygulama alanı var. Kümelenme çalışmalarında belki de en önemli nokta; doğru kümenin ve doğru sektörün seçilebilmesi.

Örneğin; tekstil sektöründe bir küme çalışması için ihracat ve pazarlama yönü güçlü oyuncular gerekir iken, nanoteknoloji alanı için mutlaka güçlü bir ar-ge oyuncusu gerekli.

Kümelenme faaliyetinin karar vericiler ve politika yapımcılar tarafından benimsenmesi de şart.

Kümeye katkı sağlayabilecek kuruluşların sürekli iletişim ve işbirliği halinde de olması gerekli.

Kısaca, kümelenme çalışması çıktılarını uzun vadede alınacak, yatırım ve emek gerektiren bir iş.

Başta gelişmiş ülkeler olmak üzere dünya genelinde yaygın bir uygulama alanı var.

Birçok ülke kümelenme politikası uygulayabilmek için projeler geliştirmekte ve kümelenmeyi ekonomi politikalarının temeline oturtmakta.

- Amerika ve AB gibi ülkeler kümelenme yaklaşımını yeni teknolojilerin geliştirmesi amacıyla kullanırken;
- Hindistan, Meksika gibi ülkeler endüstriyel rekabet gücünü ve ihracat kalitesini artırma ve yeni pazarlara girme amacıyla kullanmaktadır.

Kümelenmenin bilinen en güzel örneği ise; Kaliforniya’daki Silikon Vadisi.

- Almanya otomotiv,
- Norveç deniz taşımacılığı,
- Japonya elektronik eşya,
- İtalya hazır giyim ve ayakkabı,

- İsviçre finans sektöründeki başarılarını bu alandaki kümelenme çalışmalarına borçlu.

Bu ülkeler başta işgücü maliyetleri olmak üzere çeşitli dezavantajlarına sahip olmalarına rağmen başarılı küme çalışmaları sayesinde dünyada rekabet edebilir hale gelmişlerdir.

Bu da kümelenmenin içinde bulunduğu ülkeye sağladığı faydalar yanında, başarılı olduğu takdirde uluslararası arenada önemli bir rekabet kozu olduğunu göstermekte.

Kümelenme: Faydası Ne?

Kümelenmenin kendi içindeki firmaya, bulunduğu bölgeye ve ülkeye sağladığı faydalar da oldukça fazla.

- Bölgede sektörle ilgili bütün ilgili parçaların bir arada bulunması,
- Kümenin tarafları arasında bir öğrenme ortamı yaratması,
- Firmaların tüm noktalara erişimde zaman ve kolaylık elde edilmesi,
- Firmaların en iyi bildikleri işe yoğunlaşmalarını sağlaması,
- Firmaların çok da iyi olmadıkları işlerle vakit kaybetmelerini engellemesi,
- Birlikte çalışmaktan kaynaklanan ortak başarı,
- Tedarik zincirinin kısalması,
- Kalifiye işgücüne ulaşma kolaylığı,
- Firmaların Ar-Ge ve inovasyon maliyetlerinin düşmesi ve
- Başarılı kümelerin ülke çapına yayılarak teknoloji transferi sağlaması gibi.

Ülkemizde Durum

Ülkemizde birlikte çalışma kültürünün en yaygın örnekleri; organize sanayi bölgeleri ve teknoparklar.

Kümeler ve kümelenme kavramı ise son yıllarda revaçta.

Ülkemizde politika bağlamında henüz kümelenmelere özel bir yasal çerçeve bulunmadığı gibi kümelenme politikalarının ve faaliyetlerinin düzenlendiği belli bir politika alanı da yok.

Ülkemizde kümelenme pilot çalışmaları ilk kez Competitive Advantage of Turkey (CAT) grubu tarafından başlatılmış.

Bu alanda gönüllü bir teşekkül olarak yürüten CAT grubu daha sonra Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu (URAK) altında bir sivil toplum kuruluşu hüviyeti kazanmış.

Ülkemizdeki kümelenme çalışmalarının öncelikle turizm, tekstil, bilişim, gıda, otomotiv, finans ve inşaat sektörlerinde ön plana çıktığı görülmekte.

Kümelenme projelerine verilecek en iyi iki örnek; Denizli'deki tekstil ve Bursa'daki otomotiv sektörleri.

Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın da kümelenme ile ilgili projeleri devam etmekte.

Türkiye'nin küme haritasını çıkaran Dış Ticaret Müsteşarlığı, 32 sektörde birbiriyle ilişkili sektörlerin kümelenmesini tespit etmiş.

Pilot uygulama için bunlardan 10'una yol haritası çizmiş.

Bunlar;

- Ankara İş ve İnşaat Makineleri İş Kümesi,
- Ankara Yazılım İş Kümesi,
- Bodrum Yat İmalatı İş Kümesi,
- Denizli ve Uşak Ev Tekstili İş Kümesi,
- Eskişehir, Bilecik, Kütahya Seramik İş Kümesi,
- İzmir Organik Gıda İş Kümesi,
- Konya Otomotiv Yan Sanayi İş Kümesi,
- Manisa Elektrik Elektronik Ürünler İş Kümesi,
- Marmara Otomotiv İş Kümesi,
- Mersin Tarım ve Gıda İş Kümesidir.

Bu kümeler içinde ise;

- Girişimcilik ortamı açısından Ankara Yazılım Kümesi avantajlı.
- Marmara Otomotiv, Manisa Elektrikli ve Elektronik Ürünler, Seramik Kümesi ile Ankara Yazılım'ın rekabet kalitesi daha yüksek.
- Sadece İzmir Organik Gıda İş Kümesi, yol haritasına yerel piyasalara yönelik faaliyet hedeflerini koymuş durumda.
- Talep şartları açısından en avantajlı küme Konya Otomotiv Parça ve Aksamları.
- Ulaşım altyapısı açısından Mersin Tarım ve Gıda ile İzmir Organik Gıda kümeleri önde.
- İklim ve doğa şartları açısından en avantajlı küme ise Seramik Kümesi.

Ülkemizde birçok avantaja sahip kümelenme çalışmaları mevcut iken, kümelenme konusunda bazı eksiklikler de yok değil.

- Destek mekanizmalarının eksikliği,
- Şirketler, kamu kuruluşları, üniversitelerden oluşan üçlü sarmalın verimsiz çalışması,
- İşbirliği ile iş ortaklığına dair iş kültürünün azlığı,
- Kümelenme kavramının henüz iyi anlaşılammış olması gibi unsurlar karşılaşılan zorluklardan birkaçı.

Ülkemizde kümelenme çalışmalarının başarısı için kümelenmeye olan ilginin ortak bir anlayışa dönüştürülmesi gerekiyor.

Sonuç olarak;

Hızla gelişen teknoloji bireyleri, işletmeleri ve ülkeleri değişime zorluyor.

Rekabetin çetin bir hale geldiği günümüz ekonomik koşullarında küresel eğilimleri takip eden ve yerelden kopmayan bir anlayış kazandırıyor.

İnovasyon, kümelenme ve işbirliği başarının ve kalkınmanın anahtarı.

Öyle ki bazı kurumlarda tüm hedef “kümelenmek” haline gelmiş.

Oysaki kümelenme rekabet gücünün artırılması için sadece bir araç.

Dünyadaki başarılı kümelenme örnekleri incelendiğinde, birkaç uç örnek haricinde, sanayi kümelenmelerinin kendiliğinden oluştuğu gerçeğiyle karşı karşıya kalıyoruz.

Önemli olan doğru sektörün seçimi ve uygun politikalarla genişlemesinin sağlanması.

Dünyada oldukça başarılı örnekleri görülse de kümelenme ülkemiz için henüz yeni bir kavram.

Bu kapsamda ülkemizin kümelenme politikasının acilen hayata geçirilmesi gerekmektedir.

- Kümelenmenin önemi ve sağladığı yararlar farkındalık çalışmalarıyla KOBİ'lerimize anlatılmalı,
- Bunu izleyerek öncelikli sektörler seçilmeli ve kümelenmenin getireceği avantajlar vurgulanmalı,
- Firmalara Ar-Ge'nin rekabet için zorunlu bir çalışma olduğu anlatılmalı,
- Kümelenme çalışmalarının maddi olarak desteklenmesi için fonlar oluşturulmalı,
- Kümelenme konusunda gerekli hukuksal ve yönetsel kural ve sistemler oluşturulmalıdır.

Bu uygulamalar sonucunda ülkemizin teknolojik ve ar-ge faaliyetlerinin daha etkin ve iddialı yapıldığı bir ülke olarak dünya pazarındaki yerini alması kaçınılmaz olacaktır.

Ancak; kümelenmeye dayalı bir girişim başlatırken unutulmaması gereken nokta, bu yaklaşımın her şeye ilaç olmadığıdır.

Bu yeni iktisadi düzende,

- Bilgiyi en iyi yöneten,
- İnsan kaynağını en iyi kullanan ve sürekli olarak güçlendiren,
- İnovasyonu tüm faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası haline getiren işletmeler rekabet edebilecektir.

Kaynakça

- Rekabet Yolculuğunda Yeni Pusulamız: Kümelenme, Arife Yılmaz, www.iconomy.org
- Bir Kümenin Nesi Var Kümelenmenin Sesi Var, Gülizar Büyükkara, www.bilgicagi.com
- En Popüler Kalkınma Modeli: Kümelenme, Arda Mutlu, www.yenilesim.org
- www.referansgazetesi.com, Haziran 2009
- İzmir Kümelenme Stratejisinin Geliştirilmesine Yönelik Araştırmalar Sonuç Raporu, İzmir Kalkınma Ajansı, Şubat 2010
- Türkiye’de Yerelleşme Ve Rekabet Gücü: Kümelenmeye Dayalı Politikalar Ve Organize Sanayi Bölgeleri, Esen Çağlar, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
- Bölgesel İnovasyon Merkezleri:Türkiye İçin Bir Model Önerisi,Şirin Elçi, İhsan Karataylı, Selçuk Karaata, Aralık 2008,Yayın No. TÜSİAD-T/2008-12/477